

ŠKOLSKI KURIKULUM KAO PREPOZNATLJIVOST ŠKOLE

Tomislav Topolovčan

tomislav.topolovcan@ufzg.hr

Učiteljski fakultet u Sveučilišta u Zagrebu, Odsjek u Čakovcu

Sažetak

U radu se opisuje prepoznatljivost pojedine škole pomoću njenog školskog kurikulumuma. Prikazuju se neka obilježja nacionalnog, školskog i nastavnog kurikulumuma kojima je moguće planirati i organizirati prepoznatljiv rad i aktivnosti pojedine škole. Prikazuje se prepoznatljivost škole u odnosu na kompetencije učitelja, njihova inicijalnog i cjeloživotnog obrazovanja. Razmatra se odnos škole prema lokalnoj zajednici te potrebe djelovanja škole u određenoj okolini, ali i integracija društvenih aktivnosti lokalne zajednice u odgojno-obrazovnom procesu u lokalnoj školi. Prikazuje se uloga učenika koji zajedno s učiteljima i roditeljima pridonose prepoznatljivosti pojedine škole u užoj i široj društvenoj zajednici.

Ključne riječi: prepoznatljivost škole, nacionalni kurikulum, školski kurikulum, nastavni kurikulum

Uvod

Kako lokalna zajednica, interesne skupine¹, učenici, ali i sami učitelji, percipiraju odgojno-obrazovnu praksu u školskim institucijama ovisi prije svega o učiteljima. Kvalitetna prezentacija odgojno-obrazovne institucije ovisi o kvalitetnom radu svih njenih zaposlenika

---

¹ Pojam interesna skupina često se koristi u negativnom kontekstu, u smislu da interesna skupina obilježava interese pojedinaca koji na društveno neprihvatljiv način pokušavaju doći do osobnih dobara. U kontekstu ove teme, značenje interesne skupine koristi se u smislu da takve skupine prirodno svoga posla mogu pridonijeti interesima svih sudionika takvog odnosa, tj. interesima škole i njenim partnerima.

koji su podređeni zajednički određenim ciljevima u nekom (dužem ili kraćem) vremenskom roku. Takav rad je utemeljen na kvalitetnoj nastavi primjerenoj učenicima, stručnom menadžmentu i interakciji s lokalnom zajednicom. Teorije kurikulumuma uvelike omogućuju aktivno angažiranje i samopotvrđivanje svih subjekata školskih događanja (učenika, učitelja i roditelja). Školskim kurikulumom, u koji je uključen i nastavni kurikulum, planiraju se aktivnosti svih predmeta, izvannastavnih i izvanškolskih aktivnosti (Marsh, 1994.; Cindrić, Miljković i Strugar, 2010.) koje organizira škola i njeni djelatnici, odnosno koje se događaju u školskoj zgradi, školskom dvorištu, izletu, školi u prirodi i sl. To su

sadržaji i aktivnosti koje trebaju zadovoljiti razvojne potrebe učenika, drugim riječima to je svojevrsan projekt života i rada učenika i učitelja koji često pomažu roditelji i lokalna zajednica. Takav projekt omogućuje da se zadovolje potrebe djece (učenika) u skladu s potrebama, tradicijom, lokalnim običajima, gospodarskim i turističkim prilikama mjesta u kojem škola djeluje, odnosno lokalne zajednice.

Školski kurikulum kao razvojni i izvedbeni dokument pruža optimalne temelje za razvoj škole te njen izvorni integritet i kvalitetnu nastavu. Još smo uvijek u praksi suočeni s nedovoljnom interakcijom roditelja, lokalne zajednice, raznih interesnih skupina, ali i učitelja i učenika sa školom. Taj problem je uzročno-posljedične naravi, odnosno nije jednosmjernan, već je dvosmjernan. U toj interakciji (prepoznavanje potrebe da sama lokalna zajednica participira u odgojno-obrazovnom procesu lokalne škole te interesom škole da je prepoznata kao aktivni član te lokalne zajednice) uviđa se mogućnost stvaranja autonomnog identiteta škole (Pivac, 1995.), tj. prepoznatljivost pojedine škole. Stvaranje autonomne prepoznatljivosti i identiteta pojedine škole formiranog na posebnostima pripadajuće regije i lokalne zajednice - koji je čvrsto ugrađen u kvalitetu nastave, a povezan optimalnim upravljanjem i rukovođenjem škole, daje mogućnost za stvaranje prepoznatljivosti pojedine škole².

---

² Pod pojmom **pojedina škola** podrazumijeva se školska odgojno-obrazovna institucija sa svim svojim obilježjima te sadržajnim i strukturnim sastavnicama u nekom gradu ili naselju.

Iako se pojam kurikulum intenzivno počinje primjenjivati u prvoj polovici dvadesetoga stoljeća³, nastojanje da se različitim dodatnim programima obogati ukupni školski život nije nov. U protekla dva stoljeća škole na području Hrvatske su nastojale raznim projektima koje su osmišljavali i realizirali učenici i učitelji učiniti svoju školu originalnom i prepoznatljivom na području njenog djelovanja, npr., školskim vrtovima i voćnjacima, raznim školskim projektima, organiziranjem učničkih zadruga, povezivanjem škole s udrugama koje su djelovale na području lokalne zajednice itd. (više kod: Bućan, 2000.; Puževski 2002.; Podravec, 2003.).

Prepoznatljivost pojedine škole

Pojedine škole prepoznatljive su u stvaranju svoje posebnosti u odnosu na druge škole (koje isto tako imaju svoju prepoznatljivost), ali u skladu s kurikulumom (prije školskim). Takvim pristupom školskom, ali i nastavnom kurikulumom, razvija se nastavni pluralizam. Kurikulumski pristup omogućuje autonomnost svakoj školi da planira i organizira svoje aktivnosti te

---

³ U SAD-u, kurikulumski pristup proučavanju školskog sustava počinje opisivanjem kurikuluma u knjizi R. W. Tylera pod naslovom **Basic principles of curriculum and instruction** iz 1949. godine (Marsh, 1994.), dok se na europskom tlu kurikulumski pristup aktualizira šezdesetih godina 20. stoljeća dolaskom S. B. Robinsohna (Marsh 1994; Previšić, 2007.; Cindrić, Miljković i Strugar, 2010.). Svakako valja napomenuti da je na razvoj kurikulumskog pristupa utjecala klasifikacija i taksonomija kognitivnog razvoja i ciljeva od B. S. Blooma prikazana u knjizi **Taxonomy of Educational Objectives** iz 1956. (prema Previšić, 2007., str. 18).

svakom nastavniku da slobodno planira metode, situacije, strategije i način vrednovanja, a to je upravo temelj prepoznatljivosti pojedine škole. Drugim riječima, svaka će škola na temelju smjernica nacionalnog kurikuluma (okvira za kurikulum) autonomno planirati i organizirati aktivnosti na razini škole, dok će učitelj planirati svoj neposredan rad s učenikom i roditeljima. Kada govorimo o prepoznatljivosti škole, valja napomenuti da Pivac (1995., 2009.) govori o *identitetu* škole. Pivac navodi da je izražavanje identiteta škole osnova ostvarivanja ciljeva i zadataka koji se pred nju stavljaju, te da se za ostvarivanje identiteta nužno osloboditi formalizma i raznih ograničenja (1995., str. 122). Govoreći o prepoznatljivosti pojedine škole, ne polazi se od toga da je *prepoznatljivost* svrha samoj sebi, iza čijeg imena ne postoji ništa stvarno i što se teško povezuje s ulogom škole. Prije svega, misli se na prepoznatljivost koja proizlazi od same funkcije škole, rada utemeljenog na školskom kurikulumu, identitetu škole i interakcije s okolinom koja je u svrhu prepoznavanja pojedine škole stavljena pod „zajednički nazivnik“, odnosno prepoznatljivost i identitet škole. Svrha prepoznatljivosti škole nije pobjeda nad nekom „konkurencijom“ (u ovom smislu nad nekom drugom školom), već podizanje kvalitete, kada kvalitetu podiže sama pojedina škola.

Valja reći da se, govoreći u sličnom kontekstu *prepoznatljivosti škole* ili *identitetu škole*, u stranoj literaturi spominje pojam *brend*. Gad (2005.) opisuje *brend* kao vrijednost u smislu prezentacije i kvalitete neke institucije, kompanije, proizvoda i sl., a ne samo etiketu.

Stvaranje prepoznatljivosti odgojno-obrazovnih institucija naročito je razvijeno u visokoobrazovnim institucijama kao što su Harvard, Stanford i Oxford koji su spojevi proizvoda, komunikacije, ponašanja i okruženja (Olins, 2008.). Poprilično je teško pozivati se na prepoznatljivost uspoređujući se s gore navedenim sveučilištima, ali može se primijeniti dio njihovih strategija za poboljšanje kvalitete rada i prepoznatljivosti.

Kurikulum

Prateći nova postignuća u znanosti, tehnici, kulturi, socijalnim vrijednostima; kurikulum proizlazi kao zaokruživanje socijalnih potreba koje se implementiraju u suvremenoj nastavi, odnosno, daje se prednost ciljevima nastave. Te potrebe (ciljevi) podložne su promjenama jer se i sam kurikulum može poistovjetiti s neprekidnim promjenama. Ta potreba za promjenjivim okvirom koji sadrži čvrste trenutne smjernice, proizlazi iz potrebe za promjenama u društvu te funkcioniranju i održavanju kvalitete standarda i zahtjeva društva, ali i pojedinca. Kurikulum⁴, ne samo da se koristi u sklopu pedagogije, škole i nastave, već se taj pojam koristi u širokoj društvenoj primjeni (Previšić, 2007.), što proizlazi iz samo značenje pojma kurikulum (lat. *curriculum*) koji obilježava slijed, tijek nekog planiranog događaja. Pojam kurikulum⁵ prema R. W.

---

⁴ Kurikulum, kao koncept novijeg je datuma, te je usustavljen u engleskom govornom području, a jednim od osnivača tog koncepta smatra se R. W. Tyler (1949., prema Previšić, 2007.).

⁵ Valja napomenuti da postoji više viđenja sastavnica kurikuluma, tako Marsh (1994.) kao elemente kurikuluma navodi cilj, svrha, zadaci,

Tyleru obuhvaća svrhu, odabir iskustva učenja, organizaciju iskustva učenja i vrjednovanje.

Kurikulum, kako je već spomenuto, je razvojni i izvedbeni dokument koji je donesen od strane država, a glavna mu se struktura može raščlaniti na: nacionalni kurikulum⁶, školski kurikulum, nastavni kurikulum, učenički i posebni (Cindrić, Miljković i Strugar, 2010.). Nacionalnim kurikulumom donesene su osnovne smjernice (široko definirane) s poželjnim standardom, sadržajima (predmetima) i kompetencijama koji su proizašli iz potreba i težnja u odgojno-obrazovnom području (Jurić, 2007.), a standardizirane su općim internacionalnim mjerama i zahtjevima. Tim kurikulumom i tako postavljenim zahtjevima i ciljevima pridaju se velike mogućnosti svakoj školi da pojedinačno i u kooperaciji s lokalnom zajednicom donese svoj školski kurikulum. Nacionalnim kurikulumom donose se zakonski okviri djelovanja škole, a školskim kurikulumom usmjerava se rad škole.

Školski kurikulum ostvaruje se u radu i životu škole, odnosno u procesu

---

sadržaj, organizacija, metode, razvoj, vrjednovanje, kompetencije učenika i nastavnika; Pastuović (1999.) opisuje kurikulum kao povezanost ciljeva učenja, sadržaja učenja, uvjeta učenja, te vrjednovanja, dok Bognar i Matijević (2005.) u elemente kurikulumu navode ciljeve, sadržaje, metode, situacije, strategije i vrjednovanje.

⁶ Države s razvijenom tradicijom u izradi kurikuluma koriste se jednim od pristupa: nacionalni kurikulum (**national curriculum framework**) i okvir za kurikulum (**curriculum framework**) (Cindrić, Miljković i Strugar, 2010., str. 88).

poučavanja i učenja (Previšić, 2007.) Takva djelatnost traži detaljno planiranje konkretnih radnji s točno definiranim ciljevima i načinom kontrole i evaluacije, ali i primjerene odgovornosti koju daje takva samostalnost i autonomnost. Poimanje odgovornosti u djelovanju pomoću školskog kurikulumu odnosi se na odgovornost prema zahtjevima iznesenim u nacionalnom kurikulumu. Svaka pojedina škola donosi svoj kurikulum (školski kurikulum) koji je u skladu s njenim optimalnim mogućnostima i zahtjevima nacionalnog kurikulumu, ali kao takva se uvijek povodi za idejom svog individualnog razvoja i napretka. Kvaliteta nastavnog procesa utemeljenog na kurikulumu polazi od stručnog upravljanja i rukovođenja školom. Upravljanje školom odnosi se na raspoređivanje ljudskih i materijalnih resursa radi postignuća ciljeva školskog sustava, dok je rukovođenje koordinacija već navedenim resursima radi točno određenih zadataka i ciljeva (Staničić, 2006.). Školskim kurikulumom planira se suživot učenika, učitelja, roditelja, školskog menadžmenta i lokalne zajednice, tj. određuju se ciljevi, konkretne radnje na razini škole koje su potrebne za ostvarenje tih ciljeva, te načine vrednovanja ostvarenosti tih ciljeva. Sama priroda školskog kurikulumu koja je usmjerena prema kvalitetnom samostalnom radu škole čvrst je oslonac za stvaranje prepoznatljivosti škole, gdje prepoznatljivost iziskuje također svrsi shodno planiranje mogućnošću mjerljivosti rezultata.

Kao što je spomenuto, školski kurikulum uključuje i nastavni kurikulum, a njime se planira, organizira poučavanje i učenje te način vrjednovanja rada učenika,

učitelja i roditelja. Svakom pojedinom učitelju na raspolaganju je samostalan izbor metoda, situacija i strategije za ostvarenje navedenih sastavnica školskog kurikulumu sa svrhom postizanja cilja, te mjerljivosti razine postignuća kao povratne informacije učeniku, učitelju i roditelju. Takva povratna informacija je jedan od glavnih obilježja svakog kurikulumu. Ciklični razvoj utemeljen na povratnoj informaciji, tj. svako novo planiranje, provedba i evaluacija polazi od povratne informacije prethodnog planiranja, provedbe i evaluacije.

Kompetencije učitelja

Pod kompetencijama razumijeva se sposobnost, stručnost i spremnost djelovanja nekog pojedinca u određenom području. Unutar tog djelovanja zahtijeva se da pojedinac ima opća i specifična znanja, razvijene vještine, te usvojene vrijednosti. Kompetencija su u zadnjih je nekoliko godina osobito aktualne. Suvremene potrebe i poslovni zahtjevi istovremeno traže, ali i nude konstantnu mogućnost stručnog usavršavanja i cjeloživotnog obrazovanja u vidu tri glavne skupine kompetencija (Domović, 2009.) za učitelje - rad s informacijama, znanjem te tehnologijom, rad s ljudima i rad u zajednici i za zajednicu. Prepoznavanje ljudskih resursa u odgoju i obrazovanju ključno je za razvijanje kvalitete nastave i cjelokupnog odgojno-obrazovnog procesa. Promatrajući druge sektore gospodarstva, uočavamo da ti sektori ulažu velika sredstva i napore u obrazovanje svojih kadrova. Na takve postupke navode ih poslovna konkurencija i zahtjevi njihovih klijenata. U školstvu (još uvijek) nema potrebe za konkurencijom, ali promatrajući

konstantno smanjenje broja stanovništva (smanjenje broja rođene djece), te postavljanja novih zahtjeva pred škole i nastavnički kadar, to je nešto na što ćemo sasvim moguće morati računati u budućnosti. S druge strane imamo učenike s njihovim vlastitim potrebama i zahtjevima, koje moramo ispuniti i ostvariti. Na to valja nadovezati i ulogu društva koje svojim vrijednostima također zahtijeva razvoj kvalitete nastave, naročito s aspekta humanosti društva koje se ostvaruje smanjenjem razlike između društvenih vrijednosti i potreba pojedinca (Bognar i Matijević, 2005., 141.).

Razvijeni obrazovni sustavi u Europi, kao jedan od glavnih razloga kvalitete školstva navode kvalitetno inicijalno i cjeloživotno obrazovanje svojih učitelja i učiteljica. Prepoznavanje i sama primjena takvog pristupa nastavi i učiteljima kao njenim subjektima proizlazi iz potreba pojedinaca i društva. U učiteljske kompetencije ubrajamo stečena znanja, razvijene vještine i usvojene vrijednosti tijekom inicijalnog obrazovanja na učiteljskim i nastavničkim studijima te cjeloživotno usvajanje i razvoj kompetencija potrebnih za suvremeni rad u odgojno-obrazovnom procesu. Za takav rad je nužno da radno mjesto, ali i sami pojedinci (učitelji), prepoznaju potrebu za razvojem kompetencija, tj. da poticanje kompetentnosti ne dolazi izvana (iz državnih odgojno-obrazovnih agencija), već da na razini škole i samoinicijativno od pojedinca (učitelja) ulaže napore za stjecanjem i razvojem kompetencija. U kompetencije učitelja svakako treba ubrajati stručna i profesionalna znanja i vještine (didaktička i metodička znanja i vještine, pedagogija, razvojna psihologija,

rad s potrebnim računalnim softverima, komunikativnost i dr.). No poželjno je da učitelj u nastavu uključi i neke kompetencije iz privatnog života (razni metalurški radovi, obrada drva, znanja i sposobnosti iz raznih kulturno-umjetničkih angažmana), tj. da učitelji u nastavi pokažu što još znaju raditi osim svoje profesije, a moguće je uključiti u nastavu (Glasser, 2005.). Takav pristup kompetencijama omogućuje individualni razvoj škole i kvalitete nastave, a istovremeno se gradi prepoznatljivost škole na posebnostima izvedbe sadržaja, te primjene strategija u određenim nastavnim situacijama.

Rad učitelja u nastavnom procesu, kao i rad cijele škole, možemo uvjetno usporediti s uslužnim djelatnostima, naročito ako je nastava podređena razvoju svakog pojedinog učenika, tj. usmjerena na učenika. Svaka uslužna djelatnost svoju učinkovitost temelji na ulaganju napora da se njeni djelatnici sažive sa svojim radom (Olins, 2008.), odnosno da razvijaju svoje djelatnike i njihove kompetencije, jer je u usluzi sam djelatnik upravo ta usluga.

Praksa zahtijeva uključenje svih djelatnika škole u njeno planiranje, organiziranje, sudjelovanje na sjednicama i sastancima, koje nalaže funkcije suvremene škole, obrazovno poduzetništvo i razredni menadžment (Mijatović, 2002.). Osim praćenja nove literature i raznih zakonskih promjena učiteljima je prijeko potrebno stjecanje i novih vještina. Pod pojmom vještine razumijeva se upoznavanje i sposobnost korištenja nadolazećih računalnih softvera (medija), novih nastavnih sredstava i materijala, ali i razvijanje upravljačkih i organizacijskih sposobnosti, a poželjno bi bilo i učenje nekog stranog jezika. Osim vještina u

odgojno-obrazovnom radu ravnatelji moraju imati upravljačke i organizacijske vještine. Komunikacijske sposobnosti ravnatelja od velike su važnosti u suradnji s lokalnom zajednicom. U nekim državama je omogućeno posebno školovanje za obavljanje dužnosti ravnatelja.

Suradnja s lokalnom zajednicom

Danas je nemoguće školu promatrati izvan društvenog konteksta. Škola ne može postojati autonomno od društva, osobito ako se kurikulum razvija u skladu s društvenim potrebama. Učenici provode dio svoga vremena u školi, dok drugi dio vremena provode u krugu obitelji, prijatelja, odraslih osoba s kojima razvijaju interakciju u obliku rada, igre, opuštanja i učenja. Suradnja škole i lokalne zajednice treba smanjiti njihove međusobne razlike i distancirati se od školskog „staklenog zvona“, tj. da su sadržaji unutar škole i odgojno-obrazovnog procesa konkretno povezani s okolinom, da imaju konkretnu primjenu. Poželjno je da kulturni i društveni događaji, u kontekstu pedagoških vrijednosti, imaju svoje mjesto u radu škole. Takav oblik interakcije, sam po sebi, traži učenički i učiteljski društveni angažman, odnosno da učitelji poznaju vrijednosti raznih društava, klubova, udruga i sl. te da prepoznaju potrebu za zajedničkim radom, i što je najvažnije, da utječu na njihovo povezivanje sa školom. To je angažman u obliku učlanjenja u razne društvene, kulturne, umjetničke, folklorne i druge aktivnosti. Takva je suradnja dvosmjerna, odnosno društvena (lokalna) zajednica također sama mora prepoznati svoju ulogu u odgoju i obrazovanju učenika, te participirati i stvoriti repertoar sadržaja koji mogu

ponuditi školi i učenicima u nastavi. Ipak, pretrpanost nastave s kulturno-umjetničkim i idrugim sadržajima iz okoline vjerojatno ima veći suprotan učinak od stvarnog doprinosa učeničkom razvoju, ekonomiji školskog vremena i financija.

Temelj suradnje s lokalnom zajednicom čini suradnja škole, učitelja i stručnih suradnika s roditeljima učenika. Svako povezivanje polazi od suradnje s roditeljima, tj. „roditelji mogu utjecati na stvaranje i razvoj kurikuluma, planiranjem, ostvarivanjem i vrednovanjem“ (Cindrić, Miljković i Strugar 2010., str. 244). Suradnja s roditeljima ostvaruje se putem njihova sudjelovanja u nastavi, raznih informativnih razgovora, roditeljskih sastanaka, pedagoških radionica za roditelje i učenike. U suradnju škole i roditelja ulazi i organiziranje stručnih predavanja za roditelje. Stručnjaci iz određenih područja značajnim za odgoj i obrazovanje pružaju najnovije informacije o odgoju i obrazovanju, a one su od velikog značenja za svakog roditelja.

Svojom raznolikošću zaposlenja i rada u gospodarskim sektorima roditelji također mogu poučavati učenike o određenoj temi uz odgovarajuću pedagošku pomoć učitelja koji će organizirati odgovarajuću radionicu (roditelj koji radi u drvno-prerađivačkoj industriji može održati predavanje i radionicu o preradi drva i šumarstvu). Uvođenjem roditelja u školu i nastavu, ali i izlaskom učitelja među roditelje smanjuje se razlika između života učenika u školi i njihova života izvan škole, tj. u roditeljskom domu. S obzirom na to da je većina roditelja ograničena u slobodnom vremenu, tada suradnja učitelja, roditelja i

učenika pridonosi kvaliteti odnosa roditelja sa svojim djetetom.

U suradnji škole i lokalne zajednice uključene su i interesne skupine. U interesnim skupinama obuhvaćeno je mnogo poslovnih partnera škole, investitora i donatora, poslovnih i pravnih osoba koji su spremni ući u školu te svojim angažmanom (fizički, pravni ili financijski) doprinijeti razvitku identiteta škole te kvalitete nastave. Takvu suradnju čini interesantnom to što pojedinac koji nije u sustavu školstva, ali svojom suradnjom doprinosi pojedinoj školi. Takve osobe nemaju direktan utjecaj na formiranje školskog kurikuluma, već više doprinose njenoj prepoznatljivosti. Ovakav odnos škole i lokalne zajednice svoje uporište pronalazi u ekonomici obrazovanja (Vrgoč, 1999.), odnosno na proučavanju ekonomskih aspekata obrazovanja. Poznati su primjeri iz svakodnevnih prakse gdje su se poslovni ljudi, kao bivši učenici pojedine škole, spremni se odazvati (ali i sami se ponuditi) na materijalni ili financijski doprinos školi radi nabavke ili kupnje školske opreme, pa čak i opremanja pojedine učionice (primjer iz prakse je OŠ Franje Viktora Šignjara u Virju). Drugi oblik suradnje škole i interesnih skupina moguć je u vidu poslovnog partnera koji je na temelju svoje poslovne suradnje i svoje financijske dobiti tom suradnjom spreman donirati određena sredstva za školu kao znak dugogodišnjeg partnerstva (konkretan primjer je opskrbljivanje pojedine škole pekarskim proizvodima iz lokalne pekare, a pekara kroz određeni vremenski period donira dio školske opreme). Takav se odnos ponajprije temelji na kvalitetnom

menadžmentu škole te sposobnosti suradnje između škole i interesnih skupina.

Nastava i učenici

Nastava usmjerena na učenike, a ne na nastavnike (Bognar i Matijević, 2005.), polazna je točka za izgradnju identiteta i prepoznatljivosti neke škole. Škola je namijenjena učeniku te svaki rad učitelja je podređen razvoju učenika i zato je poželjno što više uključivati učenike u planiranje nastave. Pristup s takvim obilježjima omogućuje da su učenici kreatori identiteta i prepoznatljivosti pojedine škole, odnosno da su oni prepoznati kao aktivni sudionici pojedine škole. Učitelj je osoba koja usmjerava učnički rad prema postizanju postavljenog cilja, dok je učenik osoba koja svojim radom ostvaruje cilj. Produkt tog rada - ako se kasnije kvalitetno prezentira u školskoj zajednici, a poslije i u lokalnoj zajednici, zajedno s takvim načinom i pristupom radu i nastavi - postaje prepoznatljivost škole. Takva nastava iskorištava mogućnosti nacionalnog kurikulumu koji daje tek osnovne smjernice, dok se učitelju i učenicima omogućuje potpuna sloboda kako će to biti planirano, organizirano i opredmećeno u konkretnoj nastavi, odnosno u školskom, nastavnom, učeničkom i posebnom kurikulumu. Ovime se omogućuje učenicima da zajedno s učiteljem sami dogovore plan svog rada - što će raditi, kako i s kojim ciljem. Nakon završetka učenici sami vrjednuju produkt, ali i odlučuju koliko je određeni produkt kvalitetan za prepoznatljivost pojedine škole (može li se prezentirati i izvan škole, gdje će svaka osoba izvan školskog sustava prepoznati taj proizvod kao nešto

svojevremeno toj lokalnoj školi). Školska se zgrada zbog *prepoznatljivosti* može iskoristiti kao izložbeni prostor, gdje se izlažu učnički radovi nastali na nastavi (ali i kao dokaz zajedničkog rada učenika i učitelja) s mogućnošću da svaka osoba izvan škole (prije svega roditelji) mogu doći i vidjeti radove iz nastave, a time imaju i uvid u dio nastave.

Pristup stvaranju prepoznatljivosti pojedine škole putem nastave nemoguće je promatrati bez regionalnih značajki okoline u kojoj se nalazi škola, npr. u primorskom i priobalnom dijelu škola će svoju prepoznatljivost stvarati na obilježjima takvog zavičaja, kulture, prirodnih obilježja i tradiciji toga kraja. Svaka posebnost nastave koja je pomno planirana i pravilno usmjerena radi razvoja pojedinog učenika doprinosi prepoznatljivosti škole.

Zaključak

Razmatrajući nacionalni, školski i nastavni kurikulum, moguće je autonomno planiranje, organizacija, provedba i vrjednovanje nastavnog procesa i aktivnosti cjelokupnog života pojedine škole. Takvim pristupom stvara se prepoznatljiv rad i život škole. Radi stvaranja prepoznatljive škole poziva se na kompetencije učitelja i njihovog cjeloživotnog obrazovanja koje prati kompetencijske potrebe profesije. U prepoznatljivosti škole poželjna su znanja i vještine izvan učiteljske profesije koja se mogu primijeniti u odgojno-obrazovnom procesu. U želji da je život i rad pojedine škole prepoznat potrebno je dati veliku pažnju interakciji škole i lokalne zajednice, posebice u društvenim i kulturnim

manifestacijama kao mogućnosti prezentacije škole lokalnoj zajednici, ali i prepoznavanje lokalne zajednice u radu škole. Cijela nastava temelji se na nastavi usmjerenoj na učenika, kada učenici i učitelji svojim radom i produktima u nastavi pridonose u stvaranju prepoznatljivog identiteta škole - kada posebnost i autonomnost školskog i zajedničkog nastavnog rada učenika, roditelja i učenika postaje prepoznatljiv život pojedine škole.

Literatura:

- Bognar, L. i Matijević, M. (2005.), *Didaktika*. Zagreb: Školska knjiga.
- Bučan, I. (2000.), *Školski botanički vrt u Kaštel Lukšiću*. Kaštel Lukšić: Osnovna škola Ostrog; Donja Lomnica: Ekološki glasnik.
- Cindrić, M., Miljković, D. i Strugar, V. (2010.), *Didaktika i kurikulum*. Zagreb: IEP-D2.
- Domović, V. (2009.), Bolonjski proces i promjene u inicijalnom obrazovanju učitelja i nastavnika. U: Vizek Vidović, V. (ur.), *Planiranje kurikuluma usmjerenog na kompetencije u obrazovanju učitelja i nastavnika: priručnik za visokoškolske nastavnike*. <http://domus.srce.hr/iuoun/UPraVO/Vizek-prijelom.pdf> (28.09.2010.)
- Gad, T. (2005.), *4-D Branding: razbijanje korporacijskog koda mrežne ekonomije*. Zagreb: Differo.
- Glasser, W. (2005.), *Kvalitetna škola: škola bez prisile*. Zagreb: Educa.
- Jurić, V. (2007.), Kurikulum suvremene škole. U: Previšić, V. (ur.), *Kurikulum: teorije – metodologija – sadržaj – struktura*. Zagreb: Zavod za pedagogiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu i Školska knjiga, str. 253-307.
- Marsh, C. J. (1994.), *Kurikulum: temeljni pojmovi*. Zagreb: Educa.
- Mijatović, A. (2002.), *Obrazovna revolucija i promjene Hrvatskog školstva*. Zagreb: Hrvatski zemljopis.
- Olins, W. (2008.), *Brendovi marke u suvremenom svijetu*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
- Pastuović, N. (1999.), *Edukologija: integrativna znanost o sustavu cjeloživotnog obrazovanja i odgoja*. Zagreb: Znamen.
- Pivac, J. (1995.), *Škola u svijetu promjena*. Zagreb: Institut za pedagogijska istraživanja Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.
- Pivac, J. (2010.), *Izazovi školi*. Zagreb: Odsjek za pedagogiju i Školska knjiga.
- Podravec, D. (2003.), *Radost učenja – integrirana i projektna nastava u osnovnoj školi*. Virje: Osnovna škola profesora Franje Viktora Šignjara; Bjelovar: Tiskara Horvat.
- Previšić, V. (2007.), Pedagogija i metodologija kurikuluma. U: Previšić, V. (ur.), *Kurikulum: teorije – metodologija – sadržaj – struktura*. Zagreb: Zavod za pedagogiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu i Školska knjiga, str. 39-115.

Puževski, V. (2002.), *Škola otvorenih vrata*. Mijatović, A. (ur.). Jastrebarsko: Naklada Slap.

Staničić, S. (2006.), *Menadžment u obrazovanju*. Rijeka: vlastita naklada.

Vrgoč, H. (1999.), *Financiranje školstva*. U: Mijatović, A. (ur.), *Osnove suvremene pedagogije*. Zagreb: Hrvatski pedagoško-književni zbor, str. 461-486.

School's curriculum as recognizable features of a school

Summary

This paper describes how a school can become recognized by its curriculum. It shows some characteristics of a national curriculum, school and educational curriculum which can be applied in order to plan and organise recognizable work and activities of a school. School's recognisability is shown in relation to its teacher's competences and their initial and lifelong education. The relationship of the school and local community, the needs of the school's activities in a specified environment are considered, as well as the integration of social activities of the local community in educational process in the local school. The role of pupils is shown, who, together with teachers and parents, contribute to the recognisability of a certain school in narrower and wider social community.

Key words: school's recognisability, national curriculum, school's curriculum, teaching curriculum.